

Malmö Högskola
Fakulteten för lärande och samhälle
Kultur, medier och estetik

Examensarbete

15 högskolepoäng på grundnivå

Motivation, meningsskapande och förskollärare

om drivkrafter i det pedagogiska arbetet

The importance of motivation and meaning of creativity in the profession as a

Preschool teacher-The driving forces in the educational work

Natalie Gill

Lina Gustafsson

Lärarexamen 210 hp
KME- Kultur, medier & estetik
2013-08-19

Examinator: Pär Widén
Handledare: Helena Malm

I ett ständigt ljus av kommunikation
och lärande så är det egocentriska
talet en replik utifrån en ensam
personlighet.

Men om vi vill förstå vårt eget lärande
så måste vi också tänka utanför den
och våga kommunicera med oss själv i det
stora rummet inom oss.

Därför anser vi att tysta lärarrum är farliga
(Gill, N & Gustavsson, L).

Förord

Detta examensarbete har skrivits både gemensamt och individuellt. Båda har haft lika stort ansvar för innehåll och bearbetning av texten men enstaka kapitel har delats upp då examensförordningen för utformning av examensarbete anger att arbetet kommer bedömas individuellt och gemensamt. Natalie har skrivit det inledande kapitlet, samt de två inledande delarna av litteraturgenomgången. Lina har skrivit KME-kapitlet och de två avslutande kapitlen i litteraturgenomgången. Korrekturläsning, bearbetning och redigering av texterna har skett gemensamt för att ge arbetet en helhet likväl som en röd tråd.

Vi vill framföra ett stort tack till respondenterna och pedagogerna som har medverkat i vår undersökning. Med hjälp av era synpunkter och utifrån era erfarenheter och tankar har arbetet varit möjligt att utföra.

Abstrakt

Gill Natalie & Gustafsson Lina (2013) Motivation, meningsskapande och förskollärare om drivkrafter i det pedagogiska arbetet. *The importance of motivation and meaning of creativity in the profession as a preschool teacher-The driving forces in the educational work.*

Kme – Kultur, språk & medier KSM, Malmö Högskola.

Den här uppsatsen har uppkommit ur ett gemensamt intresse för hur vi båda ser på motivation och meningsskapande. Genom den verksamhetsförlagda tiden (VFT) och olika arbeten på förskolor under utbildningens gång har pedagoger i möten framhållit att motivationen för yrket sjunker. Examensarbetet syftar därför till att belysa hur förskollärarna beskriver drivkraft, motivation och meningsskapande för arbete i förskolan. Utförandet av de kvalitativa intervjuerna har skett med förskollärare på två olika förskolor, resultatet från dessa har sedan sammanställts till fyra förskollärare med figurerade namn. Under analysen av empirin har undersökandet av begreppen motivation och meningsskapande skett ur ett personligt och socialt perspektiv. Det personliga perspektivet berör intervjupersonernas sanna upplevelser och tankar om motivation utifrån deras arbeten i förskolan. Medan det sociala perspektivet syftar till den påverkan omgivning, samhälle och kollegor har på förskollärarnas motivation som är en dyrbar resurs i arbetet. Resultatet av studien har visat att ett flertal faktorer påverkar och har påverkat förskollärares motivation och meningsskapandet för arbetet. De synliggjorda tankarna hos förskollärarna har bland annat berört möjligheten till utveckling, erfarenheter, fortbildning och meningsskapande.

Nyckelord: Drivkraft, Förskollärare, Fortbildning, Meningsskapande, KME, Utveckling

Innehållsförteckning

1 INLEDNING OCH PROBLEMSTÄLLNING.....	7-8
1.1 Bakgrund.....	9-10
1.2 Syfte.....	11
1.3 Frågeställningar.....	11
1.4 Disposition.....	11
2 LITTERATURGENOMGÅNG.....	12
2.1 Yttre processer skapar och formar inre processer.....	12
2.2 Den generella motivation och beteendeböven.....	13
3 KME.....	13-14
3.1 KME-tänket och social konstruktion i undervisningen.....	14-15
3.2 Mediepedagogik och stoffrelationen.....	15-16
3.3 Vad kan KME möjliggöra för det pedagogiska arbetet?.....	17-18
4 STYRDOKUMENT och motivation för pedagogiskt arbete.....	19
4.1 Skolverkets insatser för att stärka förskollärarens roll	20
5 METOD.....	21
5.1 Vald metod.....	21
5.2 Genomförande.....	22
5.3 Förberedande av intervjuer.....	23
5.4 Förskolornas pedagogiska profiler.....	24
5.5 Musikens förskola.....	24
5.6 Svalans förskola.....	25
5.7 Sammanställning av intervjuvaren.....	26-31
6 RESULTAT.....	32-33
6.1 Slutsatser.....	34-35
7 DISKUSSION.....	36
7.1 Forskningsteori.....	37-38
7.2 Våra tankar efter intervjuerna.....	39
7.3 Metodkritik.....	40
REFERENSER.....	41-43
Bilaga 1.....	44
Bilaga 2.....	45
Bilaga 3.....	46

1 Inledning

Som lärarstudenter vid huvudämnesinriktningen Kultur, medier och estetik på Malmö Högskolas lärarutbildning så har vi ett gemensamt intresse för motivation och meningsskapande arbete i förskolan. Detta har bland annat vuxit fram i mötet med förskollärare under utbildningens gång. Lina Gustafsson inriktar sig mot förskolan och Natalie Gill mot förskola, förskoleklass och grundskolans tidigare år och därmed blev förskoleverksamheten och framförallt förskollärare ett gemensamt val att utgå ifrån i utforskandet av detta examensarbete. Vårt underlag är grundat på intervjusamtal och möten med olika förskollärare som har beskrivit en mängd olika orsaker till att deras motivation för arbetet har försämrats samt att de allt oftare känner att de inte räcker till för barnen på samma sätt som tidigare.

I läroplanen för förskolan (Lpfö 98 rev. 2010) framgår det under kapitlet *Förskolans värdegrund och uppdrag*:

Personalens förmåga att förstå och samspela med barnet och få föräldrarnas förtroende är viktig, så att vistelsen i förskolan blir ett positivt stöd för barn med svårigheter. Alla barn ska få uppleva känslan av tillfredsställelse av att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen (Lpfö/7:4)

Tankegångarna utifrån detta kommer vara detsamma för att tydliggöra vikten av att förskollärare ges möjlighet till samtal, både med andra pedagoger och även fler individuella samtal med chefer. Detta för att förhindra konflikter som kan uppstå i ett arbetslag och även för att lära sig hantera en konflikt på ett bättre sätt. Att hantera konflikter på ett mer konkret sätt driver utvecklingen i arbetslaget framåt och gynnar alla, både enskilda individer i det här fallet lärarna och organisationen som består av både lärare, elever och högre chefer.

I boken *Att hantera och förebygga konflikter på arbetsplatsen* skriver Tomas Jordan att:

Kunskaper om konflikter och färdigheter i att hantera konflikter handlar inte bara om att slippa obehagligheter. Skickligt hanterade konflikter kan innebära påtagliga vinster för såväl individer som för organisationen (Jordan, T 2011).

Därför vill vi med detta arbete få en djupare insikt i hur förskollärare hanterar sin motivation och hur de går tillväga för att skapa ett meningsfullt arbete när pappersarbete, möten och kurser tar tid från den pedagogiska verksamheten med barnen. I ett senare kapitel i arbetet ges tänkvärda tips och idéer på hur en förskollärares arbete kan tänkas underlättas och stimuleras med hjälp av bland annat förbättrade medie- och estetikfärdigheter. I tidningen Skolvärlden går det att finna Professor Gärdenfors P (2011/02.07) artikel ”Skolans struktur dödar eleverns motivation”. Han beskriver bland annat att pedagoger måste bli bättre på att hitta sin motivation och få en ökad kunskap om begreppet motivation och meningsskapande arbete. Men också att få mer kunskap för hur bristande motivation kan hanteras på ett professionellt sätt.

Utifrån intervjuer med pedagoger rörande motivationen till arbete och konflikthantering belyste de vikten av att kunna samtala med kollegor för att inspireras av varandras tankegångar. Sjögren, H (2012/05.02) har på Skolverkets webbsida skrivit artikeln ”Samråd med kommuner som arbetar med handledning”. Hon beskriver hur ett flertal kommuner har arbetat med kollegialt lärande där pedagoger coachas av varandra under en längre tid. Vilket syftar till att man som pedagog jobbar tillsammans med två kollegor med olika yrkesbehörighet motiverar varandra utifrån sina egna erfarenheter och arbetsbehörighet. De utbyter tankesätt och tankegångar för att komma vidare med sitt eget lärande genom ett tydligt kommunikationsutbyte med en annan kollega. Detta kan göras genom samtal, att arbeta i grupp och tematräffar med praktisk kommunikationsövningar där pedagoger får prata om sin arbetssituation. Resultatet av detta arbetssätt enligt Sjögren, H (2012/05.02) har visat sig medföra att pedagogerna känt sig tryggare i sin lärarroll både genom kommunikationsutbyte med en utomstående kollega men också utifrån andra pedagogers tankar utefter olika tematräffar etc. Att bli trygg i sin lärarroll utefter Sjögrens tydliggörande, tros vara något som uppkommer i takt med arbetslivserfarenhet. Samtidigt är det ett arbetssätt som kan tillvaratas och stimuleras genom ett förebyggande arbete.

1.1 Bakgrund

Vår erfarenhet av förskoleverksamheter har varit att många pedagoger tydliggjort att deras motivation och känslan av att göra ett meningsfullt arbete i förskolan har avtagit. Detta med anledning av den ökade arbetsbördan som tillkommit för förskollärare utöver deras möte med barnen. Detta gäller främst den nya läroplanen men också den mängd pappersarbeten som tagit mer av den pedagogiska tiden med barnen. I mötet med olika pedagoger under utbildningens gång har det framkommit att användandet av den egna ämnesbehörighet har blivit lidande med anledning av de förnyelser som skett under kort tid inom förskolans verksamhet, ny läroplan, lärande mål och kvalitets redovisningar och dokumentationer som skall göras inom en viss tid. Dessa exempel är bara några av de arbetsuppgifter som tillkommit på en förskollärares ansvar. Det tycks även vara en förskollärares vardag att ta på sig mer arbete än vad de egentligen klarar av och då med anledning av de kriterier och kunskapsmål som ska uppnås i tid med hänsyn till läroplanen för förskolans verksamhet. Alla har kännedom om att motivation och meningsskapande arbete ter sig med utgångspunkt ur våra egna tankar och handlingar inför eller utefter aktiviteter och svårare utmaningar man som människa tar till sig.

Psykologen Ahltopp B skriver i boken *Personlighet och framgång* att ”drivkraften inom varje människa är den faktor som får oss att agera och reagera” (Ahltopp, B 2011) och menar med detta att drivkraften hos oss människor i grund och botten är den faktor som får oss att agera och reagera beroende på olika situationer. Hon syftar med detta att drivkraften kommer ur behoven inom individen och att dessa behov ger personen en lockelse till att bemästra ett uppsatt mål eller bara att klara av en svår situation i arbetet. Detta kan kopplas till den mediala förändringsprocess som har skett i samhället och dess påverkan på förskolans verksamhet. Parallellt med vår KME-utbildning har intresserat för media och mediepedagogik inspirerat oss till denna uppsats. Utifrån samarbeten med olika förskolor under utbildningens gång har flera förskollärare frågat oss vad de vinner på att använda sig av olika typer av medier och mediala verktyg i verksamheterna. Carina Fast (2007/12-12-10) har i sin avhandling ”*Sju barn lär sig läsa och skriva*” tydliggjort vikten av digitala medier i förskolans värld i avhandlingen lyfter hon fram vad användandet kan tillföra genom att skapa olika miljöer för lustfyllt arbete i förskolans verksamhet, både gällande barnens motivation för lärandet men i detta faktum även för förskollärarnas (Fast C, 2007).

I boken ”*Mindstorms. Children, computer, and powerful ideas*” definierar Seymour Papert sin betydande forskning om barns kunskap som en lärandeparallell mellan att vilja lära och ett användande av datorer i verksamheten. Detta främst med anledningen till att barn själva väljer att konstruera sin kunskap och när de vill lära (Papert, S 1993). Förklaring till att viljan lära går även att anpassas till förskollärarnas vilja att lära och konstruera ny kunskap för att finna motivation och känslan av meningsskapande arbete i verksamheten med barnen.

Utifrån ett antal intervjuer med förskollärare kommer användandet av McCellands beteendetrappa. För att kunna definiera begreppet motivation och meningsskapande både som beskrivning och förhållningssätt (Ahltorp, B 2001). Syftet med denna uppsats är att tydliggöra förskollärarnas åsikter, tankar kring sitt arbete och de ökade kraven, vilket de menar har tillkommit med den nya läroplan, dokumentationer, föräldrakontakt, uppnående mål och verksamhetsmål. Det är deras åsikter och inte hur det verkligen förhåller sig till det pedagogiska arbetet i verksamheterna de befinner sig i.

1.2 Syfte

Detta examensarbete syftar till att belysa hur förskollärare tänker och samtalar om sin motivation, drivkrafter och det meningsskapande arbetet i förskolan.

1.3 Frågeställningar

1. Hur pratar och resonerar pedagogerna kring begreppen motivation/drivkraft och vilken betydelse har dessa för deras arbete?
2. Anser de verksamma pedagogerna att sammansättningen av personal i arbetslaget har betydelse för motivationen i det pedagogiska arbetet?

Disposition

Arbetet består av sju huvudkapitel med tillhörande underrubrik. I det inledande kapitlet beskrivs en kortare bakgrund, syftet och det valda problemområdet. Andra kapitlet presenterar den valda litteraturen och ett antal begrepp och teorier som varit väsentliga för det valda undersökningsområdet. I tredje kapitlet förklaras ämnet KME och dess relevans i arbetet samt vad ämnet kan möjliggöra för förskollärares drivkraft och motivation för ett mer meningsskapande arbete. Fjärde kapitlet beskriver uppsatta styrdokument som förskollärare förväntas följa i sitt arbete, här tydliggörs också skolverkets insatser för att gynna förskollärarnas efterfrågan på kompetensutveckling. Femte kapitlet presenterar en ingående redogörelse för genomförandet av undersökningen samt vad som gjorts innan mötet med respondenterna. Kapitlet beskriver även förskolornas pedagogiska profiler samt en kortare sammanfattning av respondenternas intervjusvar. I det sjätte kapitlet presenteras en ingående redovisning av det insamlade materialet där fokuset ligger på tankar och svar från respondenterna som varit relevanta för forskningsfrågorna. I det sjunde och sista kapitlet anges en ingående analys för forskningsområdet med koppling till teoretiska anknytningar för begreppen motivation, meningsskapande och varför det är så viktigt i förskollärarnas pedagogiska arbete.

2 Litteraturgenomgång

I detta kapitel redogör vi för hur litteratur och olika tankeprocesser påverkar individers inre och yttre motivation samt olika beteendebestånd och hur dessa påverkar individernas agerande i tankesätt och handlingar. Här redogörs också vad ett KME-pedagogiskt tankesätt kan möjliggöra för förskolläraernas motivation, drivkraft för det meningsfulla arbetet. Litteraturen kopplas samman med David McClellands teori om människans strävan för att finna motivation och en känsla av meningsfullhet för aktiviteter och handlingar som utförs.

2.1 Yttre processer skapar och formar inre processer

Leif Strandberg skriver i boken *Vygotskij i praktiken* relaterar: ”Människors tankar och känslor skapar förutsättningar” (Strandberg, L 2006) och menar med detta att yttre processer är det som skapar förutsättningar för utvecklandet av tankar och känslor inom oss. Det vill säga att samspelet med andra människor och kulturer är en stimulerande förutsättning för vårt tänkande. Strandberg beskriver att olika vardagsprocesser runt omkring kan påverka en individ negativt bland annat genom dålig föräldrakontakt, osämja inom arbetslaget, väntetid på tolk för att kunna kommunicera med vårdnadshavare om något viktigt. Dessa exempel är en liten del av de problem en förskollärare dagligen ställs inför och som kan medföra en negativ påverkan för det som annars anses som meningsfullt i det dagliga arbetet (Strandberg L, 2006). Utmed den sociala kontexten med andra individer sker alltså händelser som får oss att tänka och agera på ett visst sätt. Tankarna längst med detta och förskollärares arbete och strävan efter att känna meningsfullhet i arbetet visar på behovet av att vara aktiv i sitt eget sökande för att skapa meningsfullhet i sitt arbete.

2.2 Den generella motivation och beteendebestånden

Begreppet motivation kan förklaras som en psykologisk och känslomässig faktor som väcker och formar personers handlande i olika situationer för att komma fram till ett konkret mål (NE.se). Birgitta Ahlertorp (2011) anser att hos människor i grund och botten är den faktor som får dessa att agera och reagera som de gör. Ahlertorp menar också att drivkraften uppstår ur behovet inom människan, vilket ger inspiration att bemästra och ta till sig ny kunskap.

Ahlertorp, B (2001) har i sin bok *"Personlighet och framgång"* tolkat psykologen David McClelland's teori om människans behov i arbetet och då funnit att teorin bygger på:

1. Need of affiliation (behov av gemenskap, tillhörighet)
2. Need of power (behov av inflytande, makt)
3. Need of achievement (behov av måluppfyllelse)

McClelland's teori hävdar att behovsgraderna underbygger varje individs motivation. Med hänsyn till detta bör tilläggas att behovsgraderna av en utmaning självfallet ter sig olika för varje individ. Även Ahlertorp anser att människans behov av motivation även styrs av förändrings- och förnyelsebehoven (Ahlertorp, B 2011).

3 KME

Förkortningen KME står för K: kultur M: medier och E: estetik och bygger på en socialkonstruktivistisk grundsyn. Detta syftar till en lärande interaktion mellan barn och vuxna där de lär av varandra i en socialkontext. Per Dahlbeck och Sven Persson beskriver i boken *"Utbildningsvetenskap för förskolan"* att estetiska uttrycksformer är att kommunicera känslor och kunskap med omvärlden" (Dahlbeck & Persson, 2010) Vidare kan man på Malmö högskolas hemsida finna en tydligare förklaring av begreppet KME och dess förkortningar;

"Lärande sker alltid i en social kontext, vilket inte endast har betydelse för lärandet utan också är en del av detta lärande"(Manschetten, Malmö högskola 2010/16-10, s.3).

Det konstruktivistiska perspektivet inom KME skapar möjligheter att ifrågasätta det som för många anses som naturligt. Den bygger även på att pedagogerna i sin undervisning ska kunna utforma kunskapsprocesserna jäms med barnen-/elevers erfarenhetsvärld, vilket vill säga att

all undervisning ska präglas av ett öppet och kulturellt möte mellan barn och pedagoger (Manschetten). Eleverna ska sedan ta kunskapen till sig och gestalta den genom att uttrycka detta i en form som sedan skapar en diskussion mellan eleverna och läraren.

Mer konkret beskrivning följer i delen om intentionerna med KME.

3.1 KME-tänket och social konstruktion i undervisningen

Social konstruktion är ett skeende där en pedagogisk idé ska fungera vid en tilltänkt aktivitet med barnen. I denna process är det förskolläraren som står för den konstruktivistiska synen. I boken *"Kultur och erfarenheter"* beskriver Billy Ehn skapandets konstruktion som en interaktion som uppkommer i skapandet med barnen (Ehn, B, 1993). Följden av detta blir att båda pedagoger och barn känner mening för sitt lärande. Aulin-Gråhamn uttrycker i boken *"Skolan och den radikala estetiken"* att KME ämnet är ett nytänkande där mötet med olika kunskapsområden och kommunikationsformer används. (Aulin-Gråhamn, L 2004).

KME:s huvudsyfte "är att utveckla kunskap om hur man kommunicerar effektivt med bibehållen komplexitet och öppenhet och de medel som står till buds"(Aulin-Gråhamn, 2004, s 18).

Vidare förklarar hon hur huvudämnet skapades för att utbilda pedagoger till att använda sig av olika medier, för att uttrycka och skapa kunskap själva såväl som tillsammans med eleverna. Aulin-Gråhamn presenterar i sin bok även ämnet som både ett kulturpedagogiskt men också ett erfarenhetspedagogiskt ämne. Aulin-Gråhamn beskriver begreppet erfarenhetspedagog som en pedagog som tar in barnen och deras intressen i verksamheten och använder sig av deras erfarenhetsvärld i utformandet av aktiviteterna.

Med utgångspunkten ur ett pedagogiskt användande av auditiva-, visuella- och kinestetiska uttryckssättet för att uttrycka mening och kunskap, så kan oberörda individer och i detta fall barn få en djupare kunskapssyn av de material som används under en samling. Aulin-Gråhamn_ (2001) beskriver detta med att olika uttrycksformerna löser upp gränser mellan det som kan vara personligt och gemensamt, vilket hon menar kan skapa möjligheter till att bearbeta "moderna livsvärldskonflikter"(Aulin-Gråhamn, 2001, s.19).

Aulin-Gråhamn presenterar i sin avhandling hur pedagoger kan arbeta ur ett KME-perspektiv. Deltagarna får, i hennes exempel, ett tema presenterat varpå de utgår från sina egna erfarenheter och uttrycker detta med hjälp av att skapa med pinnar. När skapandet är klart får

de andra deltagarna beskriva vad de ser (reception), när detta är gjort får sedan deltagarna tolka (tolkning). Skaparen får insyn i hur de andra uppfattar han/hennes skapande och får sedan presentera sitt arbete och vad som hon/han försökte uttrycka. Genom ett flitigt användande av KME-pedagogik i undervisningen så behöver aktiviteter/samlingar med barnen inte planeras lika ingående då pedagogiken bygger på nuet, rummet och det som kan göras tillsammans här och nu. Med ett tydligt KME-tänk så kan man under de aktiviteter som ges styra dess innehåll med hänsyn till barnens intresse och kunskapsnivå. Med utgångspunkten ur detta kan man på ett enklare sätt synliggöra barnens lärande i en snabbare takt då aktivitetens innehåll formas utefter rummet och tillfället (Aulin-Gråhamn, 2001).

3.2 Mediepedagogik och stoffrelationen

I boken *Medieresor* skriver Kristin Olson och Cecilia Boreson att mediepedagogiken är en teoretisk utgångspunkt, som bygger på filosofin om ett användande av medier som en inspirations led i barn/elevs lärandeutveckling (Olson & Boreson, 2004). Vidare kan detta förklaras med att förskollärares arbete kan underlättas och stimuleras med hjälp av mer kunskap om hur mediepedagogiken kan användas i det pedagogiska arbetet. Detta påstående byggs på gjorda intervjuer och samtal med pedagoger om medieflödet och media i förskolan. Där medieflöde syftar på dagstidningar, tv, film och radio. Anledningen till denna diskussion har varit att pedagogerna har visat ett intresse för vad KME-utbildningen innebär samt hur man använder sig av medier i vår egen utbildning. Samtalen med pedagogerna har även haft en utgångspunkt för hur förskollärare tänker om och beskriver sitt eget arbete och hur media kan tänkas hjälpa de till en djupare reflektion. Tre faktorer som många pedagoger då har belyst är:

1. Medieflödet generellt- *En rädsla om att det ska vara skadligt för barnen och att den traditionella pedagog verksamheten försvinner.*
2. Anledning: *Pedagogerna anser sig ha för lite kunskap för att använda sig av medieflödet i sina samlingar. Anledningen då har varit att pedagogerna anser att barnen får så mycket av media flödet utanför förskolan.*
3. En mindre bekvämlighet för deras pedagogiska yrkesroll då barn i faktum kanske har mer kunskap än pedagogerna med anledning av tv-spel, serier, filmer

Olson, K & Boreson (2004) beskriver hur media-hysterin i samhället har format en så kallad mediepedagogik, samt att den i sig kan bidra till att pedagoger utvecklar en nyfikenhet för vad mediepedagogiken har att tillföra den pedagogiska verksamheten, och därmed känna en ökad drivkraft för arbetet. Utifrån möten med pedagoger och ett flertal diskussioner i lärarrummen finns det belägg för påståendet att det som tidigare har motiverat förskollärarna har satts på prov de senaste åren. Detta eftersom de i allt större utsträckning tar på sig mer arbete än vad de tidigare har gjort samt att den nya läroplanen har bidragit till en mer regelstyrd pedagogisk verksamhet än vad det tidigare var. Detta menas också på att en regelstyrd verksamhet inte alltid behöver vara negativt ur den nya läroplanen.

Läraryrket (2011) exemplifierade i artikeln ”*Högre lärarlöner i Sveriges grannländer*” att lärare allt oftare tvingas ta på sig mer pappersarbete på bekostnad av det som borde stärka undervisningens kvalitet. Detta är också något som synliggjorts på de förskolor som varit kopplade till våra arbeten under utbildningens gång. Framför allt när det kommer till den verksamhetsförlagda VFT-tiden som lärarkandidater då man många gånger har fått leda stora barngrupper på egen hand. En anledning till detta har varit att pedagogerna själva har varit tvungna att hinna klart med bedömningar, redovisningar eller projektarbeten som ska redogöras för föräldrar och högre instanser inom skolverksamheten. Läraryrket tog i sin artikel upp att undersökningen tydliggjorde att åtta av tio lärare hävdade att arbetsbördan hade ökat i stora drag. I alla undervisningsprocesser oavsett om det är inom förskolan eller skolan så har den alltid två huvudaktörer *läraren och eleven* (läraryrket, 2011:1–15).

Arne Maltén (2003) understrycker detta i sin bok ”*Det pedagogiska ledarskapet*” och då med att det är läraren som väljer om denna vill dominera i den lärarcentrerade undervisningen och på vilket sätt barnen/eleven får ta plats.

3.3 Vad kan KME möjliggöra för det pedagogiska arbetet?

Under utbildningens gång har frågorna kring hur KME-begreppen i olika lärandesituationer kan användas samt hur ett KME-tänk i undervisningen kan ge pedagogen en ökad drivkraft för det arbetet som utförs. Under utbildningens gång har det funnits funderingar och frågor kring hur KME- begreppen i olika lärande situationer kan användas, samt hur det genom detta examensarbete kan skapa en möjlighet och förändring vad det gäller att stimulera förskollärarnas drivkraft. Kan KME tänkas möjliggöra ett annat tankesätt hos de pedagoger

som inte känner samma drivkraft för sitt arbete som de tidigare gjorde. Aulin-Gråhamn (2001) beskriver i boken ”Pinnbyggen och vardagsföremål: estetik och lärande i lärarutbildningen” att KME-ämnet är ett nytänkande arbetssätt där man använder sig av flera kunskapsområden och kommunikationsformer samtidigt (multimodalt). Huvudämnet i sig skapades för att utbilda pedagoger till att använda sig av olika medier i undervisningen. För att uttrycka och skapa kunskap med barn/elever. Aulin-Gråhamn presenterar således ämnet som ett kulturpedagogiskt ämne men även ett erfarenhetspedagogiskt ämne. Som tidigare beskrivet använder en erfarenhetspedagog av elevernas intressen i skolvärlden, samt använder sig av deras erfarenheter i den egna undervisningen. Där pedagoger i förskolan använder sig av barnens verklighet och intresse i sina planeringar av aktiviteter. Det estetiska lärandet möjliggör ett lärande där pedagoger och barn lär av varandra genom att uttrycka sig estetiskt. KMEs grundtanke är att en utveckling sker i det sociala samspelet. För att vidareutveckla kunskapen mellan eleverna och läraren så beskrivs det i följande kapitel hur olika uttrycksformer kan användas och hur en reception kan gå till.

Intentionerna med KME:

KMEs huvudsyfte ”är att utveckla kunskap om hur man kommunicerar effektivt med bibehållen komplexitet och öppenhet och de medel som står till buds”. (Manschetten, 2008:18)

Detta innebär att auditiva-, visuella-och kinestetiska uttryckssättet för att uttrycka sin kunskap används. Lena Aulin-Gråhamn tydliggör, de olika uttrycksformerna som en gränsupplösning mellan det som är personligt och gemensamt, vilket hon menar på kan skapa möjligheter till att bearbeta ”tunga konflikter” då de kan ifrågasättas i elevernas arbete. (Aulin-Gråhamn, 2004). Under en samlingsövning får barnen uttrycka sig auditivt - med ljud, hur det låter när man är ”glad, ledsen eller arg”. Barnen använder då sina tidigare erfarenheter och uttrycker dessa genom ljud. Barnen får sedan gissa vilken känsla det är och det finns möjlighet att diskutera och utveckla uttrycket för känslorna. Återigen så skapas möjlighet för en djupare förståelse för att man kan uttrycka känslorna olika beroende på hur man själv uttrycker sina egna känslor i det verkliga livet. Aulin-Gråhamns presenterar i sin avhandling hur man kan arbeta ur ett KME-perspektiv. Deltagarna får, i hennes exempel, ett tema presenterat varefter de utgår från egna erfarenheter och uttrycker detta med hjälp av att skapa med pinnar.

Utifrån detta beskriver Per Dahlbeck & Matti Gustavsson en återkopplingsfasen som uppstår efter att barn/elever har fått uttrycka sig estetisk framför en publik, eller sina kompisar. De förklarar detta med att person som utfört den estetisk gestaltning får berätta vad han försökte efterlikna. I denna analys kan det hända att det som personen försökt uttrycka med hänsyn till den estetiska gestaltningen kanske kan uppfattas helt annorlunda av publiken. Detta ger gestaltaren möjligheten att omskapa, förstärka och utveckla uttrycket för att ge publiken en tydligare bild av det gestaltande uttryckssättet (Dahlbeck, P & Gustavsson, M 2011)

Genom att arbeta ur ett KME-perspektiv både gällande drama, musik och bild övningar så är det pedagogen som har uppgiften att sätta ”gränser” på hur en reception ska gå tillväga. Det är även pedagogens uppgift att hålla receptionen värderingsfri, med detta menas att barns olika uttryckssätt aldrig ska bedömas som dåliga. Maria Fellert & Monika Johnsen (2007) beskriver i sitt examensarbete *KME i praktiken* ”samtal mellan barn/elever och lärare”, att interaktionen mellan barn och pedagoger är minst lika viktigt som ett arbete med de estetiska uttrycksformerna.

4 Styrdokument och motivation för pedagogiskt arbete

I läroplanen för förskolan (Lpfö 98 rev, 2010) går det inte att finna något som nämner begreppet motivation eller hur man kan arbeta för att förbättra den. Trots detta finns en väl medvetenhet om att läroplanen vänder sig till det pedagogiska arbetet med barnen, men för att ett pedagogiskt arbete ska kunna hålla en viss kvalitet och vara tillgodosedd för alla barn krävs det även drivna och engagerade pedagoger som fått möjlighet att uppdatera sin kunskap exempelvis genom fortbildningar och en möjlighet till personligt utvecklande för att bibehålla ett gott självförtroende.

I boken *Att undervisa - en mångfasetterad utmaning* skriver Arne Maltén (2003) att läroplanens styrdokument ska verka som en vägledning för pedagoger i utformandet av det

pedagogiska arbetet. Han menar också på att läroplanens uppbyggnad tydliggör pedagogers ökade ansvar om barnen i förskolan tillsammans med olika uppnående mål som förskollärare ska sträva efter:

Ges förutsättningar för utveckling och lärande, upplever att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker, samt att ställas inför nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya färdigheter, erfarenheter och kunskaper” (Maltén, A 2003:11).

Många av respondenterna tydliggjorde att de saknar en djupare kunskap om läroplanen och hänvisade då till lärarstudenter med orden att de har den i ryggsäcken. Vad de menade att studenter dagligen refererar och använder sig av läroplanen för att koppla skrivarbeten, samlingar och lektioner etc.

4.1 Skolverkets insatser för att stärka förskollärarens roll

Från Skolverkets sida gör man mycket för att stärka förskollärarnas roll och trygghet för läroplanen och dess krav. Skolverket erbjuder ett flertal kurser på Sveriges högskolor och universitet, där bland annat kursen ”*Förståelse för läroplanen*” (Skolverket, 2012) finns att tillgå. På Skolverkets webbplats kan man finna information om fortbildningar, inspiration och tips på hur man kan få sina elever mer engagerade och motiverade för aktiviteter, kurser eller ämnen. På Skolverkets hemsida finns upplysningar och information som vänder sig till förskollärare inom förskole lyftet II. De fortbildningar som är relevanta och som vänder sig till pedagoger som vill förbättra sin egen lärarroll och det pedagogiska arbetet i verksamheten är:

”Uppföljning och utvärdering av förskolans verksamhet, att stärka förskollärares kompetens och därmed främja förskolans måluppfyllelse”. (s. 1)

Det som kan tänkas vara tilltalande med dessa två fortbildningar, som anges på Sveriges olika högskolv- och universitets lärosäten, är att Skolverket ger ekonomiska bidrag till de deltagare som finner någon av kurserna intressanta. Under rubriken kostnader på hemsidan går det att finna:

”Staten står för själva fortbildningen, det vill säga betalar lärosätena för de kurser som erbjuds. Den som någon fortbildning intressant ska tala med sin arbetsgivare om hur ett eventuellt kursdeltagande kan stödjas” (s.2)

Regeringen kommer under åren 2012-2014 ge statens Skolverk i uppdrag att fördela fortbildningar till förskollärare och förskolechefer (Utbildningsdepartementet, 2011). Men det är upp till skolverket att sedan tillsammans med lärosätet fördela kurser till de pedagoger som har en behörighetsgivande examen, ett behörighetsbevis eller lärarlegitimation för att få tillgång till dess kurser.

5 Metod

I denna del kommer det redogöras för valet av metod och den undersökningsgrupp som valts att inriktas på. Här kommer även att redogöras för hur undersökningarna har gått till samt vilken information som gets till deltagarna innan mötet.

5.1 Vald metod

Valet att använda en kvalitativ empirisk undersökning i form av intervjuer togs eftersom det metodval var det som skulle passa syftet detta arbete bäst. Detta eftersom det valda ämnet blir begränsat av endast litterära källor då svaret på frågor kanske inte går att finna, därför valde vi att intervjua förskolelärare då syftet är att tydliggöra förskollärares tankar och tyckande. Intervjufrågorna har varit öppna, vilket har medfört att det inte har getts några typiska ja och nej svar, utan deltagarna har kunnat svara på frågorna från egna upplevelser och erfarenheter. I boken *Den kvalitativa forskningsintervjun* skriver Steinar Kvale (1997) hur den kvalitativa intervjun möjliggör rikare och mer förutsättningslösa intervjusvar. Vidare förklarar han hur det kvalitativa intervju sättet öppnar upp och möjliggör till öppenhet och ibland oväntade svar.

5.2 Genomförande

Intervjusamtal med respondenterna utfördes i ett tidigt skede av examensarbetet och följdes sedan upp med ytterligare en intervju efter överenskommelse. Detta eftersom en rad frågor ansågs ha fått entydiga svar. De sex respondenterna möttes upp på respektive arbetsplats. Varje intervjusamtal varade mellan 15-20 minuter beroende på vilken tid som fanns till förfogande i förskolelärarnas verksamhet. Under intervjutillfällena var vi noga med att vara lyhörda på respondentens svar och det ställdes ofta följdfrågor med utgångspunkten i att finna mer djupgående svar på frågorna.

Under transkriberingen av intervjuerna bestämdes det att endast fyra av dessa skulle användas. Detta eftersom att en av respondenterna endast medverkade vid första intervjun och inte under uppföljningsintervjun och med det ansågs det att pedagogens svar var outvecklade och det gavs aldrig möjlighet till en uppföljningsintervju.

En annan respondents svar på frågorna var korta och entydiga, vilket medförde att intervjusvaren inte gick att använda.

De återstående respondenterna fick fingerade namn: Stina, Elin, Anna och Lena. Detta val gjordes för att kunna sammanställa intervjusvaren genom fyra namn för att svaren lättare skulle kunna flyta med i texten samt att intervjusvaren inte skall kännas igen av någon annan än respondenten själv. I texten har det citerats ett flertal gånger utifrån intervjudeltagarna och det för att göra undersökningen mer tillförlitlig då respondenternas egna svar har används genom uppsatsen.

5.3 Förberedande av intervjuer

Innan intervjuerna med förskollärarna genomfördes diskuterade vi fram lämpliga frågor utifrån Birgitta Kullberg bok Etnografi i klassrummet (Kullberg, B 1993). När intervjuerna genomfördes fick respondenterna läsa igenom frågorna innan intervjun för att få en förförståelse för de frågor som skulle ställas men också för att tänka ut lämpliga svar. Under intervjuerna användes en diktafon för att dokumentera intervjun. Valet av diktafon som observationsmedel sågs som optimal då vår egen uppmärksamhet skulle vara helt inriktad på pedagogernas svar och för att ge följd frågor om tillfället gavs. Samtliga intervjuer gjordes i ett enskilt rum för att respondenterna skulle kunna svara på frågor utan yttre påverkan från kollegor.

Genom intervjuerna så har ett tydligt samarbete funnits för att båda parter ska känna ett lika stort ansvar för arbetet. Natalie hade ansvar för intervjufrågorna och var den som utförde intervjuerna medan Lina hade ansvarade för den tekniska utrustningen och sammanställandet av intervjusvaren. Två olika förskolor kontaktades och respondenter fick information gällande de regler och ansvar som gällde både från deras och vår egen sida. Pedagogerna fick även information om att de i slutändan skulle delges examensarbetet när det var fastställt.

5.4 Förskolornas pedagogiska profiler

I detta kapitel kommer förskolornas profiler redogöras då de skiljer sig både vad gäller det pedagogiska arbetet men också tankemönster på hur de formar verksamheten.

5.5 Musikens förskola

På musikens förskola arbetar tre pedagoger varav en utbildad förskollärare per avdelning. Varje avdelning har som huvudsyfte att utgå från barnens ålder och intressen allt eftersom de blir äldre och byter avdelning. Detta med anledningen av att de vill skapa homogena barngrupper där barnens möjligheter utmanas och utvecklas tillsammans med övriga barn i deras egen ålder. När barnen på avdelningarna byter avdelning så följer också förskolläraren med i bytet för att barnen ska fortsätta att känna sig trygga i den dagliga verksamheten på förskolan. Musikens förskola arbetar intensivt med hänsyn till läroplanens mål och riktlinjer samt att de använder sig flitigt av pedagogisk dokumentation för att synliggöra barnens lärande. Musikens förskola har en musikprofil vilket innebär att musik finns med som en röd tråd genom det pedagogiska arbetet och är det viktigaste redskapet för att förskolan ska uppfylla målen i läroplanen. De anser att musik är ett viktigt redskap i arbetet med den sociala, emotionella, kreativa, motoriska, intellektuella och språkliga utvecklingen hos barnen. De verksamma pedagogerna har stor musikkompetens och anser alla att musiken är ett sätt att göra lärandet till något lustfyllt och engagerande hos barnen.

5.6 Svalans förskola

Förskolan består av sex avdelningar där det finns plats för 102 barn i åldrarna 1-5 år. Förskolan erbjuder barnen en ateljé där de alla får vistas oavsett ålder. De har en fin grönskande miljö på utegården vilket berikar många barn genom naturupplevelser. Förskolan har en knuten ateljérista på halvtid samt en social/talpedagog. Ett av förskolans viktigaste mål är att verka för ett nära samarbete med vårdnadshavare. Förskolan värnar om att hålla en stabil och trygg värdegrund vilket har medfört att de har utarbetat riktlinjer gällande förhållningssätt och rutiner för både vuxna och barn. På alla avdelningarna arbetar de äldre barnen med ett program som innebär att främja barn/elevs sociala och emotionella kompetens och motverka våld.

Alla förskolor i Svalans område verkar efter ett gemensamt tema. Temat detta år handlar om att förskolan försöker förlägga sin pedagogiska undervisning utomhus, utomhusvistelse är även något de har varje dag oavsett väder.

5.7 Sammanställning av intervjuvaren

I detta kapitel redovisar vi det empiriska intervjumaterialets resultat samt den information som framkommit med hänsyn till intervjuerna med förskolelärarna. Att tillägga är att de intervju svar som går att finna i detta arbete är det som ansetts vara mest betydande för det valda undersökningsområdet.

Intervjuvaren redovisas genom en sammanhängande text med ett flertal citat för att förtydliga resultatet utifrån de givna frågorna. Varje frågeområde avslutas med en sammanställd delanalys med egna tankar och relevant litteratur som kan styrka det materialet som har uppmärksammats i mötena med förskollärarna.

Hur resonerar förskollärare gällande begreppet motivation/drivkraft?

Respondenterna definierade begreppet motivation och drivkraft som en inre drivkraft som bor inom varje person, en känsla som får den att återkomma till arbetet varje dag trots att deras egentliga motivation ibland sviker. Intervjupersonerna svarade likartat på frågan om betydelse ”Det är roligt att fånga upp barnens intresse och vilja”. Förskollärarna var överens om att begreppet motivation stod för något positivt och att pedagogerna alltid måste sträva efter det positiva i förändringar som sker.

Lena

Lena ansåg att barnens respons till aktiviteter hon utför motiverade henne till ett fortsatt arbete. Men genom den ökade arbetsbelastningen, större barngrupper och de förnyelser som skett inom förskolan så har hennes motivation för det pedagogiska arbetet minskat. Hon ansåg sig inte ha samma tid för barnen som tidigare då mer pappersarbete har tillkommit för förskollärare och att den pedagogiska tiden med barnen har blivit lidande genom detta. På Lenas avdelning var det också en stor ålderskillnad mellan barnen och det utmärkte sig tydligt genom att;

”10 stycken 1 och 2 åringar gör arbetet tungt och det går ut över verksamheten hos de äldre barnen”. Periodvis är det många inskolningar och då sätts det pedagogiska arbetet med de större barnen åt sidan, man kommer efter med det kvalitativa verksamhetsarbetet”.

Hon påpekade även att om de mindre barnen tar mer tid så måste arbetslaget finna lösningar för att byta av varandra. Detta visar betydelsen av en stöttande chef, framförallt vad det gäller att vara lyhörd och stöttande då påfrestningarna blir för påtagliga för motivationen och viljan att återkomma till arbetet varje dag.

Stina

Upplevde att förskollärares-yrke generellt har blivit mycket tyngre de senaste åren. På hennes avdelning är hon ensam förskollärare och arbetar tillsammans med en långtids vikarie och en barnskötare och mycket av det pedagogiska arbetet ligger på henne att utföra. På avdelningen är det 19 barn och ett flertal av barnen är i behov av specialpedagog och specialpedagogiska åtgärder och detta har påverkat hennes engagemang för yrket väldigt mycket. Trots att motivation och engagemang för arbetet har påverkats så har hon förstående kollegor och det är en viktig del i arbetet. Stina hävdade ett flertal gånger att hon älskade sitt arbete även om det är tungt. Men motivationen i det svåra fann hon i känslan av tanken att göra skillnad för barnens framtid;

”Barnen och jobbet betyder mycket för mig. Jag älskar mitt arbete!”

Elin

Elin har en långa erfarenheter av pedagogiskt arbete och hennes engagemang och kärlek till barnen märks tydligt. Hon är den enda intervjudeltagaren som belyste att förändring är ett måste för att en verksamhet ska kunna ta sig framåt. Hon beskrev hur arbetet blivit tyngre och mer krävande men hon fann ändå motivation och främst utifrån sitt engagemang för arbetet. Hon påpekar att hennes motivation stärktes ytterligare då hon får arbetade i ett stort arbetslag och att förskolan består av tre avdelningar med 16 barn på varje avdelning, hon förklarade även barnantalet till att hon kanske inte kände av de ökade påfrestningarna som har tillkommit med den nya läroplanen och liknande som hennes kollegor på andra förskolor kanske gör. En viktig del av hennes motivation ansågs komma ifrån möjligheten till fortbildning;

”Jag har gått många fortbildningar nu och det har hjälpt mig mycket genom åren, man blir mer motiverad och inspirerad”.

Anna

Anna är en förskollärare med mycket positivitet och det är något som smittade av sig även på oss bara från att observera henne i mötet med barnen. Vikten av motivationen för arbetet hängde samman med att känna engagemang för barnens utveckling. Detta ansåg hon kommer

ifrån möjligheten till utmaning och utveckling både med fortbildningar, men även genom att prova på att tänka i nya tankebanor.

”Möjligheten till att utvecklas och må bra och ha roligt - det är att trivas.”

Trots inköpsstoppet som finns på stadens alla förskolor, så strävar hon alltid efter att ge barnen den bästa möjligheten till kunskap med hänsyn till förskolans förutsättningar. Då pedagogiskt material inte alltid finns tillgängligt berättat hon att hon hittar andra alternativa lösningar.

Vilken betydelse har drivkraften/meningskapandet för det pedagogiska arbetet?

Lena

Drivkraften för att fortsätta arbetet finner hon alltid i arbetet med barnen och i arbetet känner hon sig meningsfull, behövd och uppskattad av både barnen och föräldrarna.

Lena föredrar att arbeta med de äldre barnen och i det pedagogiska mötet med barnen.

Fortbildningar förbättrar hennes motivation, anser hon, och uttrycker;

”Fler fortbildningar hade varit motiverande, framförallt då det finns så mycket nytt att lära sig om barns utveckling och olika nya pedagogiska tankesätt”.

Hon beskrev vidare att en bra miljö i arbetslaget är alltid avgörande för hur man trivs på arbetet samt att man finner mycket motivation genom att utbyta erfarenheter och tankar med kollegor. Att känna sig engagerad för arbetet är något som ofta uppkommer då hon har möjlighet till planering och självreflektion, men hon beskrev då också att planeringstid ofta är något man tar av sin fritid. Planeringstid fanns det sällan tid för då olika former av pedagogisk dokumentationen av verksamheten måste föras i tid.

Stina

Stina ansåg att hennes drivkraft förbättrades när hon fick möjlighet till att gå fortbildningar och utveckla sin kunskap. I detta saknade hon dock möjligheten till fortbildningar inom hennes egen ämnesbehörighet som är matematik och genusfrågor. Hon tror att förskolor

generellt skulle tjäna mer på att fortbilda sin personal för att upprätthålla deras kunskap, samt att i förtid kunna motverka utarbetning och bristande motivation hos förskollärare.

”Det känns tungt att hitta motivation om man en gång har förlorat den. Om man går i sin egen lilla värld utan möjlighet till utveckling så drabbas man förr eller senare av en yrkeskris. I fortbildning får man inspiration, man får nya kunskaper och lite ”push”.

Stina använder mycket av sitt eget intresse när hon skapar med barnen. Vid första mötet så berättade hon om ett konstprojekt som avdelningen jobbar med där de studerade stora skulpturerna och återskapade de i papier-maché.

Elin

Angav en önskan om att förskollärarnas status generellt skulle höjas samt att politiker skulle uppmärksamma förskolor och förskollärarnas arbete mer. Framförallt gällande köpstoppet som uppkommit. Likt alla andra intervjudeltagare så brinner Elin för sitt yrke, även om hon personligen hade kunnat må bättre och gjort bättre ifrån sig med förbättrade arbetsförhållanden.

”För ofta på fortbildning skickas man ensam, men om man är flera så går det fortare att sätta igång någonting tillsammans. Jag tror att det skulle gör skillnad.”

Som tidigare påpekat under rubriken Skolverket så finns det en rad fortbildningar att tillgå vid intresse, men det har varit allt för sällan som det intresset tillvaratagits hos chefer med att ge sina arbetstagare tidsdispens från det ordinarie arbetet. På grund av stopp av inköp så är det ingen lätt process för cheferna att säga nej till sina arbetstagare.

Vilken betydelse tillmäter förskollärarna för personalsammansättningen och dess påverkan på drivkraft/meningsskapande?

Lena

Lena ansåg att tillmätningen av personal på förskolans avdelningar hade kunnat förbättras med minst två förskollärare på varje avdelning men att det ofta är ett dröm scenario. Hon menar vidare på att ensamma förskollärare får det tufft när de inte har någon att utbyta pedagogiska tankesätt med. Hon anser att man som förskollärare måste bli bättre på att ifrågasätta sitt handlingsmönster i den pedagogiska verksamheten. Hon ansåg att det var viktigt med utbildningserfarenhet för att kunna koppla sitt tänkande till olika pedagogiska tankesätt eller bara en pedagogisk diskussion med någon likasinnad.

Stina

I första mötet med Stina berättade hon att det är två ordinarie förskollärare på avdelningen och en barnskötare och att hon trivdes väldigt bra med den sammansättningen. Hon trivs väldigt bra med de båda barnskötarna men saknade en likasinnad att utbyta pedagogiska frågeställningar med.

”Jag saknar att ha någon att diskutera med, någon som tänker någorlunda som mig själv. Det ger mycket att diskutera över erfarenheter och intressen från olika utbildningar”.

Elin

Den tillmäta personalsammansättningen i Elins arbetslag beskriver med positiva ord. De är två förskollärare på avdelningen och en barnskötare med lång erfarenhet. Elin berättar att vara överens och att ha ett någorlunda likadant tankesätt angående verksamheten är av stor vikt för personaltrivseln.

”Ja, att det ska vara kul att arbeta tillsammans och kunna lära av varandra.”

Anna

Anna berättar för oss att hon har varit ensam förskollärare på avdelningen i tio år och att hon känner att samarbetet med kollegor fungerade bra. Hon är medveten om att hon har mer ansvar än sina kollegor på avdelningen men anser att det inte finns några svårigheter med det då hennes kollegor alltid bakade upp henne;

”Det gäller ju att man har en bra kommunikation med varandra, alltså att man pratar mycket.”

6 Resultat

Detta examensarbete syftar till att belysa hur förskollärare beskriver och samtalar om drivkraft och motivation när det gäller det pedagogiska arbetet i förskolan. Vidare tydliggörs hur man med hjälp av KME, och framförallt media-lärande, kan stimulera drivkrafter och öka motivationen för det pedagogiska arbetet. Som vi nämnt tidigare i arbetet så beskriver Manschetten KME ämnet och vad de kan möjliggöra i förskolans verksamhet (Manschetten, Malmö högskola 2008). KME-ämnet kan kort exemplifieras som digitala medier, dans, musik och bild skapande. Det möjliggöra ett gemensamt undersökande både genom uttryck, skapande, utforskande för den kunskap som bemästras. (Alerby, E & Elidottir, J 2006).

Utifrån intervjuerna har respondenterna tydliggjort vikten av en god sammanhållning i ett arbetslag, bra relationer till kollegor men även möjligheten till att arbeta två förskollärare på en avdelning. I Jana Söderberg (2010) artikel beskriver hon begreppet motivation som en drivkraftsfaktor. En drivfaktor som finns inom alla människor, som styr vårt beteende och de handlingar som vi utför. (Söderberg, J 2010).

Med utgångspunkt ur intervjuerna tydliggjorde respondenterna att de inte hade samma ambitionsnivå för yrket som de tidigare haft. Detta förklarades med den ökade arbetsbördan som tillkommit med nya läroplan, redovisningar, dokumentationer, uppnående mål och krav tillsammans med ett professionellt arbete med barngrupperna. Pedagogerna menade ”att vara motiverad som pedagog handlar om att vara motiverad i verksamheten med barnen”. Förskollärarna menade att om man har lättsamma och lärorika aktiviteter med barnen så blir det roligare att lära ut.

Den främsta anledningen till förskollärares sjunkande motivation och engagemang framgick att mycket handlade om den låga lönen och förutsättningarna att uppdatera sin kunskap.

"Att ha 10 stycken 1 och 2 åringar gör att det pedagogiska inte blir lika roligt längre. Det hela blir väldigt jobbigt då de äldre barnen ofta blir lidande, det är svårt att hinna göra vad man vill med de stora barnen".

I Lena Aulin-Gråhamn bok ”Pinnbyggen och vardagsföremål; estetik och lärande i lärutbildningen”

beskriver hon KME-pedagogiken som ett tillvaratagande av nuet, rummet och det som kan göras tillsammans här och nu. Dessa små ord är lätt att eftersträva i verksamheten med barnen

då allt bygger på nuet. Vi tror att man som pedagog kan ha väldigt roligt med sig själv och det man vill lära ut genom bara sätta sig ner och börja en aktivitet. Om intresset finns hos övriga barn så kommer de också söka sig till gruppen och automatiskt har man ett optimalt dokumentationstillfälle ”det vi gör här och nu”. Lena Aulin-Gråhamn beskriver också de estetiska uttrycksformerna som en upplysare mellan det pedagoger ser som personligt och gemensamt. Detta förklarar hon vidare med att man skapar möjligheter tillsammans med barnen och det är också tillsammans med de som man finner motivationen till ny kunskap genom att bearbeta det man gjort tillsammans (Aulin-Gråhamn, L 2011).

"Man behöver lite "morötter" i arbetet, det är tungt att försöka finna motivation för det man gör när man inte känner någon "kred." för det man göra. Med fortbildningar får man inspiration, man får nya kunskaper och lite "push".

På Lärarförbundets webbplats (Lärarförbundet, 2013-01-04) framgår det att Lärarfortbildning AB har en rad olika dagsutbildningar att tillgå och ett flertal fortbildningar där ekonomiskt underlag finns att ansöka. Skolverkets givna fortbildningar visar på ett lärande i en social kontext. Lejf Strandberg (2006) beskriver detta med hänvisning till Vygotskijs förklaring om den sociala kontexten. Enligt Vygotskij uppkommer kunskapen utefter ett socialt samspel med andra individer, vi lär tillsammans pedagoger som barn (Strandberg, L 2006).

För att stimulera och öka förskollärares motivation och meningsskapande räknar pedagogerna sammanfattningsvis upp: sammanhållning, kollegor och att känna bekräftelse.

Kunskap är en färskvara som alltid behöver uppdateras. Nyexaminerade och verksamma pedagoger har mycket att lära av varandra för att bemästra ny kunskap och stötta varandra i det pedagogiska arbetet. Resultatet av denna empiriska undersökning är att fem faktorer tycks påverka förskollärares motivation och meningsskapande för det pedagogiska arbetet:

1. Möjligheterna till fortbildning
2. Arbetsbördan som blir allt tyngre för förskollärarna
3. Möjligheten till att kunna samspråka med andra pedagoger med samma utbildning/kompetensområde
4. Mer planeringstid för att utveckla verksamheten
5. Ökade antalet barngrupper

6.1 Slutsatser

Slutsatsen från den empiriska undersökningen visar således att arbetet, enligt förskollärarna, skulle kunna främjas av mer fortbildning och möjlighet till ständig utveckling av deras kunskaper. Kompetensutveckling måste finnas tillgänglig när helst det behövs. Betydelsen av ett nära samarbete med kollegor har varit ett återkommande tema genom intervjuerna och i litteraturen kan det knytas till hur viktig strävan efter utveckling, gemenskap, planeringstid och självförtroende är bidragande faktorer som påverkar pedagogernas motivation.

Förskollärarnas arbete bör fokuseras på barnverksamheten och förståelsen av den nya läroplanen samt dess nya mål istället för enbart verksamhetsmål, dokumentationer och strävansmål. Istället för att ha mest fokus på dessa så borde det snarare vara något som löper naturligt bredvid resten av det arbete en pedagog utför. Pedagogernas motivation skulle kunna stimuleras med någon form av kompetensutbildning av varandra där varje individ kan utbyta erfarenheter av intresseområden och de ämnesbehörigheter som de har. Detta skulle inte medföra någon kostnad för verksamheten annat än tiden i anspråk det krävs för att planera in detta. Förskollärarna har ett enormt ansvar i dagens skola och detta ansvar måste man värdera utefter ett politiskt hållbart tankesätt där ett samhällsansvar tas och där fokusens innebörd värnar om pedagogernas arbetssituation.

Faktorer som har kommit att spela en stor roll för pedagogernas motivation och meningsskapande:

1. Tillgång till kollegor med likvärdig utbildning på samma avdelning
2. Arbetslagets inställning generellt till det arbete som de utför
3. Antalet barn per barngrupp och barnens ålder

Slutsatsen av denna empiriska studie visar starka tendenser på vad som finns att göra men som inte görs på grund av faktorer som kostar, tid, engagemang och kollegornas egenskaper. I mötet med de estetiska uttrycksformerna finns mycket motivationsarbete att hämta så länge pedagogerna själva har en vilja till att använda den. Någon form av handlingskunskap både genom fortbildning och kompetensutveckling skulle gynna många arbetslag för att bearbeta den bristfälliga motivation och engagemang i tid innan bristen på förskollärares motivation blir ännu mer påtaglig och personer tappar intresset helt för detta pedagogiska arbete som det innebär att vara en förskollärare.

7 Diskussion

Innan vi började litteraturforskningen om motivation och att skissa upp en plan för hur den empiriska undersökningen skulle gå tillväga. Våra kunskaper var bristfällig gällande konkreta litteraturtolkningar kring begreppen *motivation* och *engagemang* och hur den ter sig hos individer då tolkningsförmåga alltid skiljer sig. Detta är också något som Birgitta Ahltorp beskriver;

Drivkraften i oss människor styr agerande och handlingsförmågan gällande en specifik situation eller inför ett konkret mål. Drivkraften i oss människor kan även förklaras som en naturlig lockelse behov som varje människa har (Ahltorp B, 2001).

Respondenternas tankar och förklaringar kring begreppen motivation, engagemang och meningsskapande arbete. Förklarades med att motivationen för arbetet hade minskat på senare tid med anledning av den förändringsprocess som skett inom förskolan de senaste åren bland annat på grund av ny läroplan, kvalitetsmål, uppnående mål, pedagogisk redovisning, dokumentation.

Förskollärarna vi intervjuade var dock noga att poängtera att engagemang och meningsskapande uppstod automatiskt i mötet med barnen och känslan av att göra en skillnad och att vara uppskattad av både barn och föräldrar:

Lena:

Drivkraften finns alltid i arbetet med barnen och meningsskapande kommer automatiskt då jag känner mig behövd både av föräldrar och barn, det betyder väldigt mycket för mig.

7.1 Forskningsteori

Under arbetets gång så har David McClellands tre skaliga motivationsteorier följt oss i skrivandet utifrån respondenternas tankar och tolkningar. Detta med anledning av att samtliga pedagoger beskrivit bristande motivation och meningsskapande för det pedagogiska arbetet. Främst gällande den pedagogiska tiden med barnen som minskat till följd av ett ökat ansvar för administrativa arbetsuppgifter så som dokumentationer och uppnåendemål.

Bengt Abrahamsson & Jon Andersen-Aarum tydliggör McClellands motivationsteori som behov av prestation, makt och känslan av samhörighet med andra människor samt att varje individs behov hänger samman med tiden och människors olika livserfarenheter.

(Abrahamsson & Andersen-Aarum, 2000).

Den treskaliga motivationsteorin förklaras genom:

1. Behov av makt
2. Behov av kontakt och tillhörighet
3. Behov av uppnåendemål

Punkterna kontakt, tillhörighet och prestation kopplas samman med respondenternas förklaring av saknad av motivation, drivkraften och tillfredsställelsen för den fortsatta yrkesutövningen. Människan strävar alltid efter ett konkret mål som personen i fråga känner av en ökad förväntan och längtan efter att uppnå (Abrahamsson & Andersen-Aarum, 2000). Respondenterna tydliggjorde i intervjuerna en längtan efter en bättre samhällssituation för förskollära yrkesroll än i dagsläget. De framförde också en tydlig längtan efter utveckling, uppskattning och en större möjlighet till samhörighet med andra pedagoger med likvärdig utbildning. Detta var extra tydligt hos de pedagoger som var ensamma med läraransvaret på avdelningen.

Den kvalitativa forskningsmetoden möjliggjorde ett större djup i intervjufrågorna då respondenterna var väldigt konkreta och öppna i sina resonemang på frågorna de fick. Steinar Kvale (1997) beskriver en optimering av den kvalitativa intervjun då den oftare möjliggör en konkret öppenhet i respondenternas intervjusvar. Vidare möjliggör den också till en tydligare beskrivning av respondentens syfte och tankar (Kvale, S 1997). Med hänsyn till intervjusvar och forskningsaspekten i detta arbete så kan vi inte med säkerhet säga att resultatet har gett en sann bild av förskollära tankar kring begreppen drivkraft, motivation och meningsskapande. Genom att detta arbete är utformat ur respondenternas tyckande så kan

bara det datainsamlingen och dess bearbetning i analys och tolknings diskussioner som skett mellan oss båda.

Vi kan heller inte veta helt säkert om respondenterna har gett oss ärliga svar eller om det varit svar som uppkommit utefter diskussion med andra pedagoger innan vårt möte med respondenterna. Med utgångspunkten ur Leif Strandbergs beskrivning av individernas sociala aspekter beroende på arbetsplats (Strandberg, L 2006). Så har respondenternas agerande i verksamheten formgetts av den förändrade arbetssituationen och den pedagogiska tid som borttagits från deras pedagogiska interaktion med barnen.

I inledningen av arbetet så är begreppet motivation mycket brett med en mängd olika innebörder och betydelser beroende på oss som individer och våra tankesätt. Ur detta arbete så har det uppkommit att förskollärarnas tydliggörande av begreppen motivation, engagemang och meningsskapande arbete i förskoleverksamheten påverkas av flera olika aspekter och den främsta är saknaden för utveckling, bekräftelse, fortbildning och möjligheten till mer pedagogisk tid med barnen i stället för det administrativa arbetet.

7.2 Våra tankar efter intervjuerna

Det finns mycket kvar att göra för att gynna och finna andra sätt till att öka drivkraften hos verksamma förskollärare. Kanske kan det tänkas att de kan känna sig mer inspirerade och motiverade av oss nyexaminerade lärare som kommer in i verksamheterna med nya idéer och tankar om att förbättra den pedagogiska verksamheten i förskolorna. Lärande är något som fortgår genom hela vårt liv och att lära av varandra och finnas tillhands för kollegor är möjligtvis den bästa av förutsättningar för att förändringar ska kunna ske.

7.3 Metodkritik

Genom våra teorier kring förskollärarnas drivkraft och fallande motivation har det inte varit fullt så enkelt att analysera våra resultat samt finna relevant litteratur som styrker det som har synliggjorts. Det har ändå fungerat relativt bra då viss litteratur handlar om förskollärarnas arbetsvardag.

Vårt mål har varit att formulera oss på ett sådant sätt att pedagoger inte ska kunna identifieras. När det gäller intervjudeltagarnas identiteter och deras betydelse för intervjuerna så är svaren generella, vilket innebär att på det sätt som intervjuerna utfördes på fungerade ypperligt bra. Detta framförallt då intervjuarbetet har delats upp Natalie skötte intervjuerna och Lina det tekniska arbetet likväl som att kategorisera svaren som gavs. Ambitionen med detta arbete har varit att ha en öppen attityd i mötet med förskollärarna. Detta med anledningen av att förskolorna har haft skilda förutsättningar gällande pedagogernas arbete i verksamheten. Om valet hade varit att göra arbetet annorlunda, så hade de tillfrågade förskolorna inte varit placerade i ett utsatt område och med åldershomogena avdelningar. Om tanken hade varit att använda barnskötare och vikarier kanske arbetet hade fått ett bredare perspektiv men detta är inget som går att veta med säkerhet.

En möjlig tankegång hade varit att dokumentera pedagogernas arbete med barnen och hur deras arbete kan tänkas skilja sig beroende på vilka förutsättningar de har. En svårighet som upptäckts genom arbetet har varit de skriftliga formuleringarna utifrån mötet med förskollärarna. Känslan av att respondenterna inte ska känna igen sig, känna sig missförstådda eller rentav ta illa vid sig har funnits med oss under arbetets gång.

Referenser

Ahltorp, Birgitta (2001) *Personlighet och framgång*. Liber

Abrahamsson, B, Andersen-Aarum, J (2000) *Organisation- Att beskriva och förstå organisationer*. Malmö: Liber ekonomi.

Aulin-Gråhamn, Lena (2011) *Pinnbyggen och vardagsföremål: estetik och lärande i lärarutbildningen*. Malmö högskolan

Aulin-Gråhamn, Lena (2004) *Skolan och den radikala estetiken*. Lund: Studentlitteratur

Bergem, Tryggve (2000) *Läraren i etikens motljus*. Lund: Studentlitteratur

Billy, Ehn (1993) *Kultur och erfarenhet Aktuella teman i svensk etnologi*, Carlsson.

Kullberg, Birgitta (1996) *Etnografi i klassrummet*. Lund Studentlitteratur

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB

Larsen, Rolf-Petter (2002) *Konflikter och oenighet på arbetsplatsen*. Studentlitteratur; Lund

Olson Kristin, Boreson Cecilia (2004) *Medieresor*. Sveriges Utbildningsradio

Riddersporre, Bim & Persson, Sven (red) (2011) *Utbildningsvetenskap för förskolan*. Natur & kultur, Stockholm.

Strandberg, Leif, (2006) *Vygotskij i praktiken*. Nordstens akademiska förlag

Papert, Seymour (1980). *Mindstorms. Children, computers, and powerful ideas*. New York:

Bwsic Books, Inc., Publishers.

Tomas Jordan (2011) *Att hantera och förebygga konflikter på arbetsplatsen*. Lärarförbundet

Läroplanen för förskolan 98, reviderad 2010

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

Internetlänkar

Fast Carina (2007) *sju barn lär sig läsa och skriva familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola.*

<http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:169656>

Gärdenfors Peter (2011) *Skolans struktur dödar elever motivation.*

<http://www.skolvarlden.se/artiklar/%E2%80%9Dskolans-struktur-dodar-elevernas-motivation%E2%80%9D>

Arbetsmiljöverkets hemsida - Hur många barn får gå på en förskola?

<http://www.av.se/fragorochsvar/526.aspx>

Manschetten för KME

<http://www.mah.se/upload/FAKULTETER/LS/Institutioner/KSM/manschetter/KME.pdf?epslanguage=sv>

Skolverket - Förskole lyftet II & bidrag

<http://www.skolverket.se/fortbildning-och-bidrag/forskolelyftet-tva>

Perspektiv på lärarlöner, del 8, *Högre lärarlöner i Sveriges grannländer.* Lärarförbundet

[http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/documents/41728E68AAAB22B7C125795F0041AB10/\\$FILE/rapport_lararlöner_nr8_111214.pdf](http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/documents/41728E68AAAB22B7C125795F0041AB10/$FILE/rapport_lararlöner_nr8_111214.pdf)

Lärarförbundet (2001) *Lärarnas yrkesetik.*

<http://www.laarestrykesetik.se/web/yrkesetik.nsf/doc/005324D7?opendocument>

Lärarförbundet (2012) *Befria lärare från byråkratiskt pappersarbete.*

<http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/webbLF?ReadForm&showtype=c&lfid=5152C4EA F401E987C1257A7D00363386&kategoriid=003B0B4C>

Gustavsson, Mattis (2006) *KME!? Estetiska läroprocesser på Segevångskolan:*

http://dspace.mah.se:8080/bitstream/handle/2043/2403/MAH_inlaga_cw.pdf?sequence=2

Malmö högskola Lärarutbildningen (2006). Myndigheten för skolutveckling

Skolverket. Sjögren, Helen (2012) *Samråd med kommuner som arbetar med handledning:*

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/handledning-for-larande/2.6274/samrad-med-kommuner-som-arbetat-med-handledning-1.174392>

Dahlbeck, Per & Matti Gustavsson (2004-2005) *Meningsskapande arbete i skolan: Den radikala estetiken i reception.*

<http://www.multimedia.skolutveckling.se/upload/320/receptionsuppsats.pdf>

Söderberg, Jana (2010) *Egna drivkrafter viktiga i karriären.*

<http://www.lararnasnyheter.se/forskolan/2010/11/10/egna-drivkrafter-viktiga-karriaren>

Bilaga 1

Information till medverkande intervjupersoner

Hejsan!

Vi heter Natalie Gill och Lina Gustafsson, vi skriver nu vårt avslutande examensarbete på lärarutbildning på Malmö Högskola. Vi är nu ute i staden och intervjuar olika förskollärare med anledning av arbetet som syftar till att ta reda på "*Förskollärares syn på motivation och motivationsarbete i förskolan*".

Därför söker vi nu dig som förskollärare, som är intresserad och vill ta del av vårt examensarbete för att ta reda på "*Förskollärares syn på motivation och motivationsarbete i förskolan*". Samt vilka insatser som kan förbättras och hur man förebygger förskollärares arbete i förskolan.

OBS!

I detta examensarbete kommer alla medverkande förskollärare att vara anonyma (konfidentialitetskravet) och kommer därför få fingerade namn och detsamma gäller samarbetskolorna, eftersom att vi vill undvika att berörda undersökningsdeltagare/uppgiftslämnare möjligen kommer att riskera att hamna i någon form av negativa konsekvenser på grund av vår forskning/kunskapstillskott. Det insamlade materialet från intervjuer kommer att hanteras på ett sådant sätt att obehöriga inte kommer att få ta del av materialet. Vi undertecknar härmed en tystnadsplikt om att medverkande inte kommer att kunna identifieras av utomstående.

Samtyckeskravet!

Ni som uppgiftslämnare har rätt till att själva bestämma över ert medverkande och kan när som helst avsluta ert samarbete med oss utan specifik anledning.

Vår handledare under studien är Helena Malm, hennes mejladress är:

Har du några frågor är du välkommen att kontakta oss.

Vi tackar på förhand!

Natalie Gill

Lina Gustafsson

Bilaga 2

Intervju frågor!

Den motiverande drivkraften hos förskollärare

Natalie Gill, Lina Gustafsson

Denna studie går ut på att granska pedagoger i förskolan och hur de ser på sitt arbete gällande motivation. Hur gör det och hur bemästrar de sig själva när de känner att de har gjort allt, vad för sorts hjälp finns det att tillgå för dessa pedagoger.

Hur ser du på ordet motivation och vad har det för betydelse för dig i ditt yrke?

Känner du dig trygg i din lärarroll och tycker du att du har påbackning från rektorn och andra kollegor?

Tycker du att samhället har för höga krav på lärare?

Känner du inte att du saknar någon med samma utbildning att bolla tankar och idéer med?

Bilaga 3

Uppföljnings intervju

Den motiverande drivkraften hos förskollärare

Har din motivation för arbetet förändrats det senaste året?

Varför/på vilket sätt

Vilka möjligheter/ förutsättningar

Tror du skulle gynna din motivation för arbetet i fortsättningen?

Kan du poängtera upp tre exempel på det som motiverar dig i ditt arbete?

t.ex. Barnen, fortbildning, utveckling

Har sammansättningen av personal i arbetsgruppen betydelse?

På vilket sätt/ hur

Vilken betydelse anser du att två förskollärare har för en avdelning på förskolan?

Hur ofta får ni möjlighet att gå fortbildningar, har vissa pedagoger företräde?

Varför, av vilken anledning

Varför tror du att det är sådan stor brist på förskollärare?

Vad kan förbättras för att ändra på det

Anser du att du får komma tilltals i lärarlaget om dina egna viljor?

På vilket sätt?